

# Rusland har mest på spil i BRIKS

*Vibeke Sperling*

Rusland har ikke samme alternativer til BRIKS som andre medlemmer af klubben og satser måske for meget på BRIKS som vigtig brik til fremme af Moskvas geopolitiske interesser. Stagnationen i russisk økonomi og førerrolle med korrupsion og kapitalflugt gør det til en tvivlsom partner

Hører Rusland egentlig med i BRIKS-klubben som et vækstland, der er særligt interessant for investorer? Det spørgsmål er rejst i samme tempo, som stagnationstendenser er sat ind i russisk økonomi og investeringslysten er aftaget både blandt internationale og russiske investorer.

Pessimismen er ikke gået den russiske regering forbi. Økonomiministeren sænkede i begyndelsen af december 2013 ministeriets forventninger til den økonomiske vækst i 2014, og flere andre økonomer advarede om, at stagnationen havde bidt sig fast.

BNP vil vokse 2,5 procent i 2014 og 2,8 i 2015, hvor tidligere forudsigelser har ligget en del højere, sagde økonomiminister Aleksej Ulju-

kajev til nyhedsbureauet *Interfax*.

Økonomien stagnerede i 2013, hvor den økonomiske vækst ventes at lande på 1,4 procent, den laveste vækst på noget tidspunkt i Vladimir Putins tid som præsident. Økonomien skrumpede med hele 7,9 procent i 2009, mens Putin var ministerpræsident og Dmitrij Medvedev præsident. Det store fald kom i kølvandet på den globale krise, som ramte Rusland særlig hårdt.

“Stagnationen vil fortsætte i økonomien i 2014”, sagde Uljukajev under Verdenshandelsorganisationen, WTO's topmøde på Bali i november 2013.

I et interview til den statsstyrede tv-station *Kanal Et* sagde økonomiministeren dengang, at “Ruslands

økonomiske model igennem det sidste årti”, hvor landet oplevede relativ velstand på ryggen af stigende oliepriser, “nu er udtømt”.

Rusland havde en gennemsnitlig årlig vækst på syv procent i årene 2000 til 2008. Efter det store tilbageslag i 2009 gik det igen fremad, men væksten blev dæmpet fra 4,3 procent i 2011 til 3,4 i 2012. Medved prøvede at tale situationen op. “Ruslands økonomi har det ikke værre end andre landes” og der er ikke meget at gøre ved det, “så længe verdensøkonomien forsætter sin nedgang”, sagde ministerpræsidenten i sit årlige tv-interview om rigets tilstand. Han talte om “en vis vækst, men mindre end planlagt”. Så heller ikke nogen særlig optimistisk melding fra regeringschefen.

### **Taber pusten**

Rusland har hårdt brug for BRIKS, hvad enten klubben er en reel magtfaktor i det internationale spil eller mere et symbol. Kommentator ved CNN Jason Miks skriver: “På baggrund af BRIKS’ oprindelse og løse organisation kan den anklages for at være en Potemkin-landsby. Selvfølgelig ved Rusland, der opfandt denne landsby, hvordan man bruger en sådan i praksis og symbolsk. Derfor sætter Rusland overordentlig stor pris på sit medlemskab af BRIKS og ønsker at uddybe samarbejdet, selv om den økonomiske dynamik bag det oprindelige koncept er begyndt

at tabe pusten”.

Rusland er sig meget bevidst, at BRIKS kan bruges til at styrke vækstmarkeder, der ikke tidligere har haft magt til at bestemme reglerne for global handel. “Rusland mangler den økonomiske styrke til at revidere det forhold, så det har brug for BRIKS til at ændre reglerne – eller i det mindste skabe alternative institutioner, som kan komme uden om disse regler”, skriver Jason Miks.

Rusland presser blandt andet på for realisering af planerne om en BRIKS udviklingsbank til at støtte for vækstøkonomier i krisetider og til at finansiere større infrastrukturprojekter. Ruslands finansminister, Anton Siluanov, sagde til journalister på G-20 mødet i Washington i begyndelsen af oktober, at der vil blive truffet “en endelig beslutning” om bankplanerne på klubbens næste topmøde i Forteleza i Brasilien i marts 2014.

BRIKS ønsker også – med stærk russisk støtte – at skabe sit eget kreditvurderingssystem og dermed bryde vestlige kreditvurderingsinstitutioners monopol på at vurdere mulige projekter. Der er således tegn på, at den nu løst organiserede klub kan blive til mere end en diskussionsklub.

BRIKS’ betydning for Rusland kan i praksis koges ned til at give landet større geopolitisk styrke. Det er lykkedes for Rusland at spille en ledende rolle omkring Syrien og forhindre et amerikansk ledet angreb på

Assads regime, men på det økonomiske plan står Rusland svækket efter nogle år med stor vækst efterfulgt af tilbagegang og stagnation. Vladimir Putins udenrigspolitik baseres på grundprincippet, at intet land eller nogen international organisation har ret til at blande sig i et andet lands interne anliggende. Det princip deles i det store og hele af de andre BRIKS-lande. Der er også konsensus i BRIKS om den russiske vision om en multipolær verden, der kan bryde USA's monopol.

Fra Ruslands perspektiv forbliver BRIKS en yderst værdifuld konstruktion, der allerede har produceret mærkbare resultater. Ruslands problem var og er imidlertid, at det tror for meget på BRIKS, som Moskva ønsker at give en mere institutionel struktur. Op til BRIKS topmødet i Durban i år talte Putin for at omforme gruppen fra et forum for dialog til en "fuldt udfoldet strategisk samarbejds mekanisme, der gør det muligt for os at søge fælles løsninger på nogle problemer i global politik". Dertil er der endnu langt.

### **Rusland odd-man out**

Ved siden af alt det, som forener BRIKS, er der mindst lige så meget, som splitter klubben som dybe historiske fjendskaber, forskellige politiske systemer, ulige økonomiske ressourcer og teknologiske udviklinger. Rusland er af mange analytikere kaldt "the odd-man out" i BRIKS på

grund af landets mere traditionelle og gammeldags økonomi baseret på råstofudvinding og -eksport i modsætning til andre BRIKS-landes økonomiske fornyelse og fremskredne high-tech produktion. Men alle BRIKS-landene står over for større økonomiske udfordringer, som i sig selv kan undergrave klubben.

Kina forbliver nøglespilleren. Som verdens næststørste økonomi har det dybest set ikke det store behov for BRIKS og kan forlade projektet uden problemer. Brasilien, Indien og Sydafrika kan også nemt overleve, hvis BRIKS forsvinder. De har en organisation at falde tilbage på, IBSA Dialog Forum. IBSA er et samarbejde mellem Indien, Brasilien og Sydafrika til fremme af forståelsen mellem de tre kontinenter, Afrika, Asien og Sydamerika, og samarbejde inden for handel, kultur og forsvar. IBSA spiller en stadig vigtigere rolle i de tre landes udenrigspolitik. Rusland har ikke et lignende alternativ.

Den eksisterende toldunion med Kasakhstan og Hviderusland, som Putin vil gøre til en Eurasisk Union, er reelt ikke kommet fra start. Det lykkedes Rusland at få Ukraine til – i hvert fald midlertidigt – at trække sig tilbage fra en associeringsaftale med EU, men der er i hvert fald ikke endnu tegn på, at Ukraine tilslutter sig Putins union. Og uden Ukraine ventes den ikke at blive til meget. Armenien er banket væk fra EU og ind i toldunionen, men det er et Ukraine, som tæller for Putins

Rusland.

### Post-BRIKS verden

Verden kan meget vel være på vej ind i en post-BRIKS virkelighed med den dalende interesse blandt investorer i vækstmarkeder. Men selv om det er tilfældet, er det sikkert for tidligt at afskrive BRIKS, for klubben er ophørt med at være kun en samling af forskelligartede lande. Og klubben giver især Rusland en vigtig platform, der støtter landets bredere geostrategiske interesser.

Men båndene til de andre er i bedste fald skrøbelige for Rusland. Hvis det skubber for hårdt på for dybere integration, kan BRIKS falde fra hinanden, og Rusland stå uden noget til erstatning.

Men Rusland har faktisk vist større fremskridt, når det gælder forbedring af investeringsklimaet end mange andre vækstøkonomier, viser årsrapporten fra Verdensbanken, hvor Rusland er nummer 92 af 189 lande og nu mellem Barbados og Serbien (Verdensbanken: 2014 *Doing Business Report*). I rapporten for 2013 var Rusland på plads nummer 112 og viser således større fremskridt på dette felt end andre BRIKS lande, men jo også fra en meget lav placering.

Men der er meget af indhente, da Rusland i 2013 havde den svageste økonomiske vækst siden 2009. Få timer efter Putins indsættelse til endnu en præsidentperiode i maj 2012

beordrede han regeringen til at fremme Ruslands 'plads i rangordenen til nummer 20 i 2018'. Der er jo langt fra den nuværende plads! Ud over at øge arbejdsproduktiviteten beordrede han også skabelse af 25 millioner nye kvalificerede job.

"At forbedre investeringsklimaet er en topprioritet for russiske myndigheder", sagde Augusto Lopez-Claros, direktør for Global Indicators and Analysis ved Verdensbanken, i en udtalelse, der fulgte med bankens årsrapport. Den henviste blandt andet til, at lokale entreprenører ser resultater. "Verdens største energiekseportør viste de største forbedringer globalt, når det gælder lettelse af adgang til elektricitet", ifølge Verdensbanken. Rusland reducerede samtidig tiden for at få en ny tilslutning til elektricitetsnettet med over 40 procent og reducerede omkostningen med næsten 80 procent, ifølge Verdensbanken. Rusland gjorde det også lettere at få byggetilladelser og reducerede tiden til registrering af nye byggeprojekter.

Det er nu lettere at drive forretning i Rusland end i Kina, ifølge Verdensbankens årsrapport, men det synes endnu ikke at have trukket så mange flere investorer til, som Rusland har behov for.

Når det gælder højere uddannelser, halter Rusland stadig efter andre BRIKS-lande. I en rangordning offentliggjort i begyndelsen af december 2013 af de ti bedste universi-

teter i vækstøkonomierne kom Beijings Universitet først med 65 point ud af 100, Tsinghua Universitet, også i Kina, nummer to med 63,5 point i *The Times Higher Education BRICS & Emerging Economies rankings for 2014*. Cape Town Universitet i Sydafrika kom på tredjepladsen med 50,5 point. Moskvas Statsuniversitet fik 41,1 point og kom lige med på plads nummer 10 af de bedste højere uddannelsesinstitutioner i BRIKS landene.

BRIKS lande arbejder nu på at skabe et 'nyt internet', skrev den indiske avis *The Hindu* i oktober og rapporterede, at Brasilien var i færd med at bygge et 'BRICS-kabelnet', en lukket netforbindelse mellem Brasilien, Sydafrika, Indien, Kina og Rusland. Det vil blive et af de mest ambitiøse internetprojekter nogensinde, som støttes varmt af Rusland.

Afsløringerne om den amerikanske efterretningsjeneste NSA's aflytninger har afstedkommet en ny aktivitet i BRIKS. Mens Tyskland og andre lande prøver at skabe et sikkert cyperspace imod NSA's spionage baseret på den eksisterende infrastruktur, arbejder et konsortium af virksomheder i BRIKS-landene på at skabe et nyt Internet, ifølge *The Hindu*, som skrev, at Brasilien allerede var langt med BRIKS-kabelnettet, der efter planen skal gå fra den brasilianske by Fortaleza til den russiske by Vladivostok via Cape Town, Chennai and Shantou.

Det vigtigste formål med projektet

er at skabe et netværk, som NSA ikke kan trænge ind i, da det skal gå udenom alle dele af teleinfrastrukturen, som ligger uden for BRIKS-landene. Det er endnu uklart, om der findes økonomiske ressourcer til at færdiggøre projektet, men den brasilianske præsident Dilma Rousseff støtter det, og Rusland vil afsætte midler til det på finansloven for 2014.

Blandt planens svagheder er, at et sådant kabel kun vil beskytte brugerne af det nye net, ikke folk der bruger USA-baserede webtjenester som Google, Facebook eller Yahoo. Og amerikanske IT-virksomheder har jo villigt hjulpet NSA til at udspionere deres brugere.

### **Sydafrika i sigte**

Rusland er stærkt ude efter business med Sydafrika, der kom med i klubben i 2010, men samhandlen har hidtil været domineret af råvarer, og den bilaterale handel udgør under en milliard dollar på årsbasis, pebernødder i forhold til Sydafrikas samhandel med Kina, som sidste år var omkring 20 milliarder dollar værd.

"Vi ser Sydafrika som et land med store potentialer", sagde Ruslands ambassadør i landet, Mikhail Petkov, i oktober til journalister i Sandton: "Atomområdet er en vigtig del af jeres fremtidige energibalance, og vi ser store potentialer i at løse jeres energiproblemer".

Sydafrika vil bygge tre atomkraft-

værker inden 2030 og udbudsrunder skal være på trapperne. Rusland og Sydafrika diskuterer stadig en opdatering af en rammeaftale fra 2004 om atomsamarbejde, som ventes at skulle være på plads, før større atom-aftaler kan indgås. Nu er Rusland i kappestrid med Frankrig om at få en sådan rammeaftale på plads.

Putin sendte en hilsen til Nelson Mandela ganske kort tid før den sydafrikanske helts død med ønsker om 'et godt helbred' og skrev: "Udviklingen af venskabelige relationer mellem Rusland og Sydafrika et blevet til et strategisk partnerskab inden for BRIKS".

### Supermagtsstatus

Ideologi og stræben efter supermagtsstatus er den vigtigste motivation for Ruslands kærlighed til BRIKS.

Ruslands aktuelle økonomiske vision er også drevet af ideologi, ifølge Lilja Sjevtsova, forsker ved tænketanken Carnegie i Moskva. Hun skriver på Carnegies hjemmeside:

"Fra og med 2012–2013 ændrede Kreml måden at bedrive business. Den nuværende regeringsmodel er baseret på tilbagevenden til ideen om Rusland som en unik civilisation. Ideen forudsætter modarbejde af vestlig indflydelse både inden for Rusland og i det postsovjjetiske område. Modellen betyder, at Rusland må formulere et ideologisk alternativ til vestlig civilisation. I sovjettiden

var kommunismen dette alternativ. Nu har Ruslands præsident forsøgt at præsentere Rusland i rollen som beskytter af traditionelle moralske værdier imod vestlig dekadence. 'Vi har set mange euroatlantiske lande lægge markant afstand til deres rødder, herunder kristne værdier, som er grundlaget for vestlig civilisation. Vi finder det kun naturligt at forsvare disse værdier', siger Putin. Det er ikke kun retorik fra hans side. Det russiske regime søger at skabe en geopolitisk modbalance til liberale demokratier i form af den Eurasiske Union. 'Eurasiatisk integration er chancen for det post-sovjjetiske rum i verdens nye alder. Det er chancen for at blive et uafhængigt center for global udvikling', forklarer Putin".

Hvad det betyder formulerer Sjevtsova således: "Rusland prøver at skabe en galakse af satellitstater og præsentere sit verdenssyn på den globale scene".

Det er den deraf afledte konflikt, som har udspillet sig om Ukraine imellem EU og Rusland.

Rusland har de andre BRIKS'er med sig, når det gælder bestræbelser for en multipolar verden, men næppe når det gælder Ruslands ønske om at spille en ledende rolle i en sådan ny verden.

Når det gælder satellitstaterne fremhæver Sjevtsova en vigtig forskel til BRIKS-landenes førerhund: "Deri ligger tilfældigvis forskellen mellem Rusland og Kina. Sidstnævnte har ikke (i hvert fald ikke hidtil!)

søgt at skabe sine helt egne alliancer eller sælge sig selv til resten af verden som alternativ til den vestlige model”.

## **Kapitalflugten**

Rusland har ubestridt førertrøjen på i BRIKS på et punkt: kapitalflugt.

Den tidligere oliemagnat, Mikhail Khodorkovskij, som Putin gav amnesti for resten af en fængselsstraf i december, skrev ved 10-året for sin arrestation i oktober 2013 i *New York Times*: “Mange talentfulde har forladt landet, over to millioner på bare ti år. Kapitalflugten, der startede i 2008, er nu på 350 milliarder dollar og øges fortsat. Det er blandt grundene til så ringe fornyelse i Rusland, og at afhængigheden af råstofferne øges, mens vækstraten falder, og industrien teknologisk falder endnu mere bagud i forhold til Vesten og endda Kina”.

Vækstmarkederne går tilbage, fordi USA og andre udviklede lande oplever genopsving, mens væksten i Kinas økonomi, der voksede med 10 procent så sent som i 2010, i dag er mindre end otte procent. Brasiliens vækst faldt fra syv til omkring tre procent i samme periode.

Khodorkovskij skrev videre i *New York Times*, at Rusland stagnerer på grund af “overdreven centralisering i hænderne på en enkelt leder”.

Da Khodorkovskij blev arresteret i oktober 2003, var han ved at forhandle om en olieledning til Kina

og andre store internationale joint ventures, der ville have svækket de statslige selskaber, som Putin i stedet ville styrke gennem åben eller skjult renationalisering af strategiske sektorer som olieindustrien. Her kontrollerede Khodorkovskij det stærkeste og mest veldrevne olieselskab, Yukos.

Khodorkovskijs alvorlige udfordring af Putins bestræbelser for Kreml-kontrol af energisektoren blev klaret med et snuptag gennem beslaglæggelse af Mikhail Khodorkovskijs værdier, og statselskabet Rosneft fik kontrol med de bedste bidder af Yukos.

Det blev imidlertid til et hårdt økonomisk slag for russisk økonomi, og på den baggrund kan benådningen af Khodorkovskij ses som Putins vigtigste politiske beslutning i 2013. Tysklands kansler Angela Merkel og tidligere udenrigsminister Hans-Dietrich Genscher gav en vigtig hånd med til benådningen, men det var næppe sket med mindre Putin var kommet til en vis erkendelse af skadevirkningerne af at holde Khodorkovskij bag tremmer, ikke mindst for investeringslysten blandt både russiske og udenlandske investorer.

Kommentatoren Viktor Davidoff skrev ved benådningen i *Moscow Times*, at da Khodorkovskij blev arresteret, var der ingen, der så den vidtrækkende betydning, “men i dag står det klart, at det var en sag imod hele landet. Det nuværende politiske og økonomiske system er i vidt



omfang et resultat af sagen imod Khodorkovskij”.

Basmannij-domstolen, der dømte Khodorkovskij og hans partner i Yukos, Platon Lebedev, lagde navn til begrebet ‘Basmannij-retfærdighed’, som siden er brugt i folkemunde om Ruslands politisk styrede retssystem.

Det var, som Davidoff skrev: “Arrestationen af Khodorkovskij ændrede forholdet mellem business og politik i Rusland”. Fra det øjeblik turde ingen oligark støtte eller vise sympati for oppositionen. Det blev en del af de skader, som fængslingen af Khodorkovskij påførte russisk økonomi, retssystem og samfundsmoral.

Putin ønsker hermed at forbedre mediedækningen af Rusland op til de olympiske lege”, vinterlegene i Sotji i februar 2014, sagde politisk analytiker Stanislav Belkovskij til nyhedsbureauet *Interfax*.

Den sammenhæng blev påpeget igen og igen i alverdens medier og også af de to løsladte aktivister fra Pussy Riot, men der er stor forskel. Som flere russiske økonomer påpegede, skulle løsladelsen af Khodorkovskij ses i lyset af stagnationen i russisk økonomi og den lammende effekt, Khodorkovskij-sagen har haft på investeringslysten blandt både russiske og udenlandske investorer.

Putin har hadet Khodorkovskij indædt, blandt andet fordi han som den eneste oligark afviste præsidentens ‘tilbud’ til industrimagnaterne om, at hvis de holdt sig helt væk fra

politik, ville staten ikke gennationalisere de dele af det sovjetiske arvesølv, som oligarkerne havde erhvervet under privatiseringsprocessen i 1990’erne. Den studehandel afviste Khodorkovskij med sin økonomiske støtte til oppositionspartier og græs-rødder. Han finansierede også mange filantropiske projekter som uddannelsesprogrammer for unge samt projekter for uafhængige provinsjournalister.

### Politik trumfer økonomi

Under rivaliseringen mellem EU og Rusland om aftaler med Ukraine, har Moskva konstant argumenteret for, at Moskvas motiv udelukkende var kommercielt. Men aftalen, som blev indgået imellem de respektive præsidenter, Viktor Janukovitj og Vladimir Putin, viste, at politik overtrumfer økonomi i Putins verden. Det er Ruslands National Wealth Fund, som ifølge Putin skal bære omkostningerne, de 15 milliarder dollar, som fonden fik ordre fra Putin til at smide i ukrainske obligationer. Det er mere end en sjettedel af de midler, som fonden havde per 1. december 2013 fra skatterne på produktion og eksport af olie og gas.

Blandt fondens primære forpligtelser er at støtte Ruslands pensionsystem og accelerere den langsomme modernisering på hjemmefronten. Det er dog endnu ikke sket, og indsatsen for at holde Ukraine i Moskvas greb kan dårligt andet end



svække indsatsen internt i Rusland. "Fondens investeringsstrategi har været 'løb ingen risiko'. Det ændres med Ukraine aftalen", sagde Chris Weafer, partner ved rådgivningsfirmaet Macro-Advisory i Moskva til *Moscow Times*.

Kreml hoverede over sejren i denne runde af konkurrencen mellem EU og Rusland, men de, som skal betale regningen, er sikkert mindre begejstrede. Med 511 milliarder dollar i valutareserver kan Rusland sagtens klare en samlet pakke til Ukraine til en værdi af 20 milliarder dollar, men kritikere påpeger med rette, at Putin kaster om sig med finansielle ressourcer til geopolitiske formål i stedet for at bruge dem på hårdt tiltrængte strukturreformer hjemme.

"Jeg tror ikke, at den russiske regering har en langsigtet vision om, hvad den skal gøre med Ukraine", sagde den udenrigspolitiske ekspert og redaktør, Fjodor Lukjanov.

Som led i den russisk-ukrainske aftale skulle prisen for den gas, som Gazprom sælger til den ukrainske modpart, Naftogas, falde fra over 400 dollar per 1.000 kubikmeter til 268,50 dollar. Gazprom bruges igen til at fremme Ruslands geopolitiske ambitioner.

Gazprom har længe presset på for at overtage en andel af gasledningen, der bringer russisk gas gennem Ukraine, og menes at have rejst det emne under forhandlinger om aftalen med Ukraine. Ifølge analytikere

i Ukraine og Rusland kan en kontrollerende andel af transitleddningen tillade Gazprom at droppe planerne om en ny ledning til Europa, South Stream, som er tegnet uden om Ukraine.

Med en yderligere byrde for Gazprom i form af lavere gaspris fra Ukraine og forpligtelser over for ukrainsk energiinfrastruktur kan det statslige gasmonopol blive en endnu dårligere motor for Ruslands skrantende økonomi.

### **Største taber**

*Moscow Times* skrev i december, at hvis der var et tv-show med navnet "The Biggest Loser" om lande og ikke om fede mennesker, ville Rusland givet spille stjerneverollen i økonomisk optræden. Tempoet og omfanget af økonomisk sammenbrud i år (2013) som resultat af Vladimir Putins politik har været slemt nok ifølge den engelsksprogede russiske avis: "Men hvis du er russer eller russisk investor har det været absolut rædselsvækkende". *Moscow Times* fremhævede, at IMF i juli reviderede sine forudsigelser fra starten af 2013 for økonomisk vækst rundt i verden. Russisk økonomi blev revideret mest nedad, men ikke nok, ifølge *Moscow Times*: "For IMF havde fået det helt galt i halsen. I juli var russisk økonomi allerede ude i frit fald. Rusland vil på chokerende vis slutte 2013 med en økonomisk vækst pænt under halvdelen af, hvad IMF forud-

sagde ved årets start, og over et point under den reviderede forudsigelse (fra juli)". Når man ser isoleret på det, er Ruslands økonomiske perspektiver slemme nok, "men set i sammenligningen er de et sandt mareridt".

"Med 1,4 procent vækst vil Rusland være den grimme ælling i BRIKS-gruppen. Og glem ikke dette: Kina, Indien og Brasilien er ikke (som Rusland) kunstigt pumpet op af massiv olie- og gaseksport og høje oliepriser på verdensmarkedet. De tre lande får deres vækst på den gammeldags facon: De tjener den", konkluderer den svenske økonom Anders Åslund, der har været rådgiver for både Ruslands og Ukraines regeringer umiddelbart efter Sovjetunionens sammenbrud.

Ifølge Anders Åslund og mange andre økonomer er korruptionen grundproblemet i russisk økonomi. På Transparency Internationals liste i år over korruption på globalt plan ligger Rusland på plads nr. 127 – samme plads som i 2012 –, som deles med blandt andre Gambia og Pakistan. "I stedet for at investere penge i vækst, så stjæler Vladimir Putin and hans kumpaner dem simpelt hen", ifølge Åslund, der kalder Rusland en 'feudalstat' med en ledelse, hvis primære mål er selvberigelse.

Hertil kan man indvende, at Putin har ønsket en del mere ikke mindst i form af genrejsning af supermagtsstatus. Men Åslund har givet ret i, at de markedsreformer, som gav Rus-

land en vækstspurt i Putins første periode, gik i stå. Og selv i sine bedste år har Putin ikke kunne matche den svimlende økonomiske vækst i Boris Jeltsins sidste år.

Anders Åslund påpeger, at Putins korrupte regime generer små og mellemstore virksomheder og favoriserer eliten af superrige oligarker, der ikke kan være drivende i et større økonomisk opsving. Han mener, at Rusland er slået ind på en 'over-spændt protektionistisk kurs', der strider imod forpligtelserne forbundet med Ruslands ny erhvervede status som medlem af WTO.

Og en ting er at sammenligne Rusland med det øvrige BRIKS. Noget andet er sammenligning med en række østeuropæiske lande, hvor det ikke ser helt så slemt ud.

Ruslands økonomiske vækst i 2013 var lidt bedre end eksempelvis Bulgariens, Rumæniens og Ungarns. Men de tre lande har ikke Ruslands store mængde af energiresourcer, men har i stedet været afhængige af dem. Rusland sammenligner selvfølgelig ikke sig selv med disse lande og sammenlignes heller ikke med dem internationalt. Rusland gør jo krav på globalt lederskab.

### Verdens største land

Geografisk er Rusland verdens største land med en faldende, men alligevel stor befolkning på omkring 146 millioner. Kina er alvorligt bekymret for en vækst på omkring syv

procent. Ruslands vækst er mindre end Kinas. Rusland oplevede i 2009 et voldsomt tilbageslag for økonomien på grund af faldende efterspørgsel efter råolie som følge af det globale tilbageslag. Rusland blev den større økonomi, som besvarede den globale krise dårligst. Det var ikke stabilitetens land, som Putin hævdede, men en slave af det globale energimarked, hvor eksport af fossile brændstoffer var det eneste, som Rusland gør godt fra et økonomisk synspunkt.

Og russerne ved det. Nye meningsmålinger fra Ruslands mest respekterede opinionsinstitut viser, at opbakningen til Putin er på det laveste niveau, siden han kom til magten. Under halvdelen af de adspurgte bakker Putins politik op. Det er mere end et år siden, han mistede opbakningen fra flertallet af russerne, og han har ikke genvundet den.

Dmitrij Trenin, analytiker ved tænketanken Carnegie i Moskva, påpeger, at Putin har skarpe prioriteringer, når det gælder udenrigspolitik, men stadig ikke har besluttet sig for, hvad der skal gøres ved økonomien. I sin årlige tale om nationens tilstand før årsskiftet til 2014 var det tydeligt, at hans største bekymring er økonomien, men det skortede på konkrete tiltag.

Næste topmøde for BRIKS, der repræsenterer næsten tre milliarder mennesker, bliver i Brasilien, men BRIKS' syvende topmøde bliver i Ufa, hovedbyen i den russiske re-

publik Basjkortastan, i 2015. *International Business Times* skrev 6. december 2013: "Rusland er ivrigt efter at promovere Ufa op til topmødet som investeringsdestination, og det har meget at tilbyde". Der er tale om et meget olierigt område. Men det økonomiske magasin fremhæver faren fra den øgede islamiske radikalisme i Basjkortastan.

### **Khodorkovskij**

Det blev et bombenedslag, da Putin annoncerede benådningen Mikhail Khodorkovskij, men det kunne ikke tilskrives pres fra oppositionen i Rusland. Den oprindelige styrke i protesten synes at være så godt som forduftet, og der er ingen tegn på en massebevægelse, der kan sammenlignes med de enorme demonstrationer i Ukraines hovedstad Kijev og andre ukrainske byer. Og det er svært at finde optimister i dagens russiske opposition.

Benådningen af Khodorkovskij synes at have skabt mere forvirring i oppositionen op til Vinterlegene i Sotji. Og som Khodorkovskij-sagen har vist, har enhver, der ikke bryder sig om begrænsningerne for politiske aktiviteter og fri tale, mulighed for at forlade landet. Hvis de alligevel bliver, som de løsladte Pussy Riot aktivister har proklameret, at de vil, er der metoder nok i Kremls arsenal til at holde dem nede.

Andrew S. Weiss, forsker ved Carnegie i Moskva, skriver: "Selv om det

får overraskende lidt opmærksomhed i Vesten, er første parketpladser i Ruslands i sandhed rædsomme fængselssystem primært reserveret til forretningsfolk, som angribes af lokale embedsmænd med razziaer og eksproprieringen. Det er ikke styret af gadeprotester eller politiske aktivister. Ifølge seneste optælling er der omkring 150.000 forretningsfolk i varetægt før retssag som resultat af embedsmænds forsøg på at stjæle deres forretninger”.

Igen et eksempel på korrupsionens huseren.

Putin viser ringe evne til at møde befolkningens samfundsøkonomiske behov, og russere i nød udgør trods alt omkring to tredjedele af dem,

som stemte på ham i marts 2012. Han ser dog ud til at forstå, at de fleste russere er totalt uinteresserede i Kremls politik. Så Putin kunne lukke ned til den langstrakte jule- og nytårsferie med bevidstheden om, at han fik den bedste gave: ro på bagsmækken.

Men amnesti til de aktivister, som Vesten har kæret sig mest om i 2013, Pussy Riot, samt benådningen af Mikhail Khodorkovskij viste trods alt, at Rusland kan påvirkes udefra. Måtte især EU tage ved lære af det i 2014.

*Vibeke Sperling, redaktør af Udenrigs til og med dette nummer.*